

ARAZİ VE ORMAN MÜLKİYETİNİN BELİRLENMESİNDE YAŞANAN BAZI ÇELİŞKİLERİN ORMAN KAYNAKLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNE ETKİLERİ

Ahmet İPEK¹, Mahmut EROĞLU²

¹Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü
²KTÜ Orman Fakültesi

ÖZET

Özellikle son yıllarda hız kazanan genel kadastro çalışmalarına karşın, orman sınırlandırması ve orman kadastrosu çalışmalarındaki duyarsızlık ve teknik yetersizlikten dolayı önemli sayılabilecek miktarlarda orman alanları kaybedilmektedir. Trabzon ilinin Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerinde kadastro çalışmaları 2000 yılından önce tamamlanmış ve yargıya intikal eden davalarla ilgili kararlar Yargıtayca onanmıştır. Söz konusu köylerde 766 sayılı tapulama yasası ve 3402 sayılı Kadastro yasası'na bağlı olarak kadastro çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar sonucunda, mülkiyet anlaşmazlıklarının çözümünde farklı bilirkişi ve yargı kararları oluşmuştur.

Ülkemizde orman varlığının korunması konusunda ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların en önemlilerinden birisi de orman olarak nitelendirilecek yerler ve sahiplerinin belirlenmemiş olmasıdır. Bölgedeki orman kadastro çalışmalarında, geleneksel kabuller ile yasal düzenlemeler arasındaki farklılıktan kaynaklanan sorunların yanı sıra, uygulayıcıların birbiriyle tam olarak örtüşmeyen kararları da çekişmelerin artmasına neden olmaktadır. Bu uyumsuzluğun orman-halk ilişkileri üzerinde olumsuz etki yaptığı, var olan mülkiyet sorununu arttırdığı gözlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orman koruma, orman kadastrosu, orman mülkiyeti

THE IMPORTANCE OF THE FOREST PROPERTY RIGHT ON FOREST PROTECTION

ABSTRACT

Even this is accepted as a most important problem of forestry in this region. In spite of general land parcelling which has been accelerated especially in recent years, a considerable amount of forest area has been lost because of insensitivity and technical insufficiency in the forest boundary and forestland parcelling. Cadastral works were finished in villages of Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt and Güney in Trabzon and were approved by court of appeal. This Works were applied to land at those villages with Land Registry Law No. 766 and Cadastral Law no. 5304. As a result of studies, different expert and judgment decisions were become to solve of ownership disagreement.

There are serious problems in conserving of forest lands in Turkey. One of these most important problems is describing forest lands and their owners. The differences between the traditional assertions and the legitimate arrangements, and also disagreements between decisions of forests have been the cause of the increasing conflicts of the cadastral surveys carried out in this region. It has been observed that these uncongenial decisions have created some negative impacts in relationships between forest organization and public, and have increased the problems in property right.

Key words: Forest protection, cadastral survey of forests, forest property right

1. GİRİŞ

Ülkemizde arazi mülkiyeti ile orman mülkiyeti arasındaki çelişkiler, algılama farklılıkları, bilirkişi kanaatlerinin belirleyici etkisinin olduğu farklı yargılama sonuçları, orman kadastrusunun öngörülen sürede tamamlanamaması ve mevzuattaki tikanlıklar

orman mülkiyetinin ve kullanım haklarının etkin ve verimli bir şekilde uygulanamamasına neden olmaktadır. Bu da öncelikle orman kaynaklarının sürdürülebilirliğini tehdit etmekte, sonra da orman mülkiyet haklarının güvenilirliğini tehlikeye atmaktadır. Bu bağlamda, iyi tanımlanmış, etkin bir şekilde uygulama kabiliyeti bulunan, orman kaynaklarından daha etkin yararlanmayı sağlayacak ve güvence altına alacak orman mülkiyet ve kullanım haklarının nasıl olması gerektiği ve bunun sağlanması için gerekli mülkiyet politikası ve hukuksal alt yapının nasıl olması gerektiği sürekli olarak tartışılmaktadır. Diğer yandan, alan olarak oldukça küçük bir sahayı kaplamalarına rağmen, özel orman mülkiyeti ve bunlar üzerinde özellikle sahiplerinin kullanım haklarının etkin uygulanamaması ve güvende olmaması bir başka mülkiyet sorunu olarak ortaya çıkmaktadır (Güneş ve Aydın Coşkun, 2008).

Bu sorun ve anlaşmazlıklarda, geleneksel arazi sahiplenme ve orman alanlarından yararlanma alışkanlıklarının sürdürülmesi, 3402 sayılı kadastro yasası kapsamında yürütülen kadastro çalışmalarında 6831 sayılı yasaya göre yapılan orman sınırlandırmalarında yeterli duyarlılığın gösterilmemesi, iyeliği özel mülkiyete geçen orman alanlarının niteliklerinin arazi sahiplerinin ekonomik çıkarları doğrultusunda değiştirilmesi önemli miktarlarda orman alanlarının yitirilmesinde değişmez bir etkiye sahip bulunmaktadır (İpek ve ark., 2004).

Bu süreç içinde, pek çok orman alanının "orman sayılmayan yer" olarak tapuya tescil ettirilmesi, kadastro çalışması yapılan alanlarda "sınırlandırması yapılacak devlet ormanı bulunmamaktadır" hükmünün pek çok örnekte tekrarlanması, ilgili mevzuattaki farklı yaklaşımlardan kaynaklanan sorunların bulunması, anlaşmazlıklarda farklı yargı kararlarının olabilmesi ve bu yargı kararlarının yerine getirilmesinde de bazı sorunların yaşanması, "orman sayılan" ya da "orman sayılmayan" yer olarak farklı bilirkişi kanaatlerinin oluşması bu konudaki kararların kişilere bağlı olarak değişebileceği yanlış hükmünü doğurmaktadır (İpek ve ark., 2005).

Bu çalışma ile Trabzon'un Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerinde 766 ve 3402 sayılı yasalara göre tamamlanan kadastro çalışmaları ve yargıya intikal etmiş olan dava sonuçları birlikte incelenerek, yukarıda sıralanan arazi mülkiyeti ile orman mülkiyeti arasındaki çelişkilerin bazı somut karşılıkları ve orman kaynaklarının sürdürülebilirliği açısından ortaya çıkan etkileri değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Materyal

Araştırmaya konu 5 köyle ilgili gerekli bilgiler 1957, 1963 ve 1964 tarihli ve 1/25000 ölçekli (G43 a2, G43 b1 ve G43 b4) topoğrafik haritalar ile 1/25000 ölçekli Trabzon-Merkez, Maçka-Şahinkaya ve Sürmene-Arsin Orman İşletme Şeflikleri Amenajman planları meşcere tipleri haritalarından ve Tapu Kadastro 9. Bölge Müdürlüğü'nden temin edilen bu köylere ait 1/500, 1/1000, 1/2000 ve 1/10000 ölçekli kadastro paftaları ile fen klasörlerinden sağlanmıştır.

Ayrıca bu 5 köyün Yargıtay'ca kesinleşmiş 489 adet kadastro dava dosyaları Trabzon, Maçka ve Sürmene Orman İşletme Müdürlükleri arşivinden çıkarılarak incelenmiştir. Yine bu konu ile ilgili arazi çalışmaları sırasında dürbün, fotoğraf makinesi, altimetre, pusula gibi aletler kullanılmıştır. Büro çalışmalarında bilgisayar ortamında AUTOCAD 2000 programı kullanılmıştır.

Bazı bilgiler için, gerek Trabzon Kadastro Mahkemesindeki gerekse Tapu Kadastro 9. Bölge Müdürlüğü'ndeki evraklar da incelenmiştir.

2.2 Yöntem

Trabzon, Maçka ve Sürmene Orman İşletme Müdürlükleri sınırlarında kalan bu araştırma alanlarında 766 sayılı Tapulama Kanunu, 6831 sayılı Orman Kanunu ve 3402 sayılı Kadastro Kanununa göre uygulamalar yapılmıştır. Bu köylere ait genel bilgiler ortaya konulmuş, ilgili haritalar incelenmiş, yargı sonuçları değerlendirilmiş, Orman ve Tapu Kadastro idaresinin, yerel kadastro mahkemelerinin, Yargıtay'ın, bilirkişi raporlarının ve bu köylülerin durumları birlikte değerlendirilmiştir. Davaya konu olmuş alanların aktüel durumu incelenmiştir. Bu arazilerin gezilmesinde ve yerinde tespitinde özellikle köy muhtarları, ihtiyar heyeti üyeleri ve kadastro çalışmalarında görev yapan mahalli bilirkişiler ile orman muhafaza memurlarının yardımlarına başvurulmuştur.

Araştırma konusunu oluşturan 5 köyün orman kadastro sınırları içinde kalan arazilerin Amenajman Planı ve Eski Tarihli Topoğrafik Harita verilerine göre kadastro öncesi ve Tapu Kadastro Fen Klasörleri verilerine göre kadastro sonrasındaki dağılımları ve nitelikleri ile kadastro sonrası adliyeye intikal eden dosyaların analizleri yapılmıştır.

Araştırma alanını oluşturan Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerine ait Tapu Kadastro Müdürlüklerince hazırlanan 1/500, 1/1000,1/2000 ve 1/10000 ölçekli kadastro paftaları ile fen klasörleri baz alınarak, Orman İşletme Müdürlüklerinin kullandığı topoğrafik haritalar ile amenajman planı meşcere tipleri haritaları ve saha döküm tabloları incelenmiştir. Yargıtay'ın mülkiyet anlaşmazlıklarının çözümünde özellikle eski tarihli memleket haritaları (topoğrafik haritalar) ile amenajman planı meşcere tipleri haritasındaki veriler dayanak olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca farklı yıllarda yapılan bu haritalarda, arazilerin nitelik ve alanları arasındaki uyumsuzluklar değerlendirilerek, geçmişten günümüze bu köylere ait orman varlığına ait değişimler ortaya konulmuştur.

Eski tarihli topoğrafik haritalarda ve amenajman planı meşcere tipleri haritalarında orman olarak gösterilmiş olan alanlardan kadastro paftalarında orman olarak tespit ve tescil görmeyen parseller, kategorize edilerek alanları ile birlikte ortaya konmuştur.

Araştırma konusunu oluşturan Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerine ait Yargıtay'ca kesinleşmiş 489 adet kadastro dava dosyaları Trabzon, Sürmene ve Maçka Orman İşletme Müdürlükleri arşivinden çıkarılmış, bu dava dosyaları, ilgili köyler itibariyle tek tek incelenmiştir.

Dava dosyasında yer alan dava takip no, mahkeme esas no, parsel no, davalıların adı ve soyadı, davalı parselin alanı, davaların açılış ve bitiş tarihleri, Yargıtay'a giden dava dosyalarının karar tarihi, arazilerin mülkiyet durumu ile bu davalarda görev yapan 11 teknik bilirkişi veya teknik bilirkişi heyetlerine A'dan N'e kadar farklı kodlarla verilmiş adları tablolar halinde düzenlenmiştir. Ayrıca bilirkişi raporlarının düzenlenme tarihi ve içeriğinin özeti ile Yargıtay kararları tablo halinde düzenlenmiştir. Bu verilerin kendi içerisinde ve birbiri ile ilişkileri tablo halinde gösterilmiştir.

3.BULGULAR

Araştırma konusu Trabzon İlinin Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerindeki davalı arazilerin mülkiyet durumu toplu olarak incelendiğinde, toplam 489 adet dava dosyasının 360 adedinin tapulu ve tevzi tapulu arazilere ait olduğu görülmektedir. Dava konusu arazilerin %46.61'i tapulu ve %22.44'ü tevzi tapulu yerlerdir.

Geri kalan parsellerin ortalama %13.84'ü vergi kayıtlı, %3.47'si zaman aşımı zilyetliği ve %10.14'ü de hem vergi kaydı hem de zaman aşımı zilyetliği olan yerlerdir. Bu arazilerin %94.51'i herhangi bir mülkiyet belgesi ile sahiplenilmiş yerlerdir (Tablo 1). Yeşilbük, Çakılca ve Yeşilyurt köylerinde kadastro çalışmaları 766 sayılı kanuna, Sayvan ve Güney köylerinde de 3402 sayılı Kanuna göre tamamlanmıştır.

Tablo 1. Araştırma konusu Trabzon İlinin Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerindeki davalı arazilerin mülkiyet durumu.

Köyler	Dava Dosyası Sayısı	Tapulu parsel (%)	Tevzi Tapulu %	Vergi Kayıtlı %	Z. Aşımı Zilyetl. %	V. Kayt. Z. A. Zil. %	Belgesi olmayan %	Toplam Belgeli %
Yeşilbük	282	69.15	17.73	7.09	5.32	0.71	-	100
Çakılca	71	77.46	-	9.86	7.04	-	5.63	94.37
Yeşilyurt	21	61.90	38.09	-	-	-	-	100
Sayvan	55	14.55	56.36	7.27	-	-	21.82	78.18
Güney	60	-	-	45.00	5.00	50.00	-	100
Ortalama		44.61	22.44	13.84	3.47	10.14	5.49	94.51

Kadaastro çalışmaları 1992 yılından önce, Tapulama Kanununa (766 sayılı Kanun) göre tamamlanmış olan Yeşilbük Köyüne ait toplam 282 dava dosyasından 236'sı (**%83.69**) ile ilgili "orman sayılmayan yer" (52.8673 ha) şeklindeki ilk mahkeme kararları, Orman İdaresinin itirazlarının görüldüğü Yargıtay 7. ve 16. Hukuk Dairelerince onanmıştır. Bu köye ait davalı arazilerin tamamı çeşitli mülkiyet belgeleri ile sahiplenilmiş yerlerdir. Bunların %69.15'i eski tapusu, %17.73'ü tevzi tapusu, %7.09'u vergi kaydı, %5.32'si zaman aşımı zilyetliği ve %10.14'ü de hem vergi kaydı, hem de zaman aşımı zilyetliği olan yerlerdir (Tablo 1).

İlk mahkeme kararları Yargıtay 7. ve 16. Hukuk Dairelerince "orman sayılmayan yer" olarak onanan Yeşilbük Köyüne ait bu 236 davada üç ayrı teknik bilirkişi görev yapmıştır. Bu bilirkişilerden birincisi (A) ilk kararda onanan dava dosyalarının %43.64'ünde, ikinci bilirkişi (B) %38.14'ünde ve üçüncü bir bilirkişi (C) de %12.29'unda görev yapmıştır. Davaların %5.93'ünde ilk iki bilirkişi (A ve B) tarafından da rapor düzenlenmiştir.

Yeşilbük Köyüne ait geri kalan tamamı tapulu 46 dava dosyası ile ilgili, 1992 yılından sonra itirazların görüldüğü Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin değişik sayıdaki bozma ilamından sonra, başlangıçtaki orman sayılmayan yer şeklindeki yerel mahkeme kararları, yargılama süreci sonunda orman sayılan yer (12,6070 ha) olarak hükme bağlanmıştır. Bu davaların 23'ü iki, 21'i üç ve 2'si dört yargılama aşamasından sonra hükme bağlanmıştır. Davaların tamamında önceki ilk iki bilirkişiden birinin (A veya B) görev yapması yanında 4 yeni bilirkişi daha (E, K, L ve M) görev yapmıştır. Bilirkişilerin, dolayısıyla keşif ve mahkeme kararlarının, dava sayılarına göre dağılımları AE (11), BE (4), AK (4), AL (2), MA (2), BAE (21) ve BAEK (2) şeklindedir.

Trabzon İli, Merkez İlçesi, Çağlayan Beldesi, Çakılca Mahallesi Orman İdaresi tarafından dava edilmiş olan 71 dava dosyası kapsamındaki 146 parselin tamamı ile ilgili karar orman sayılan yer olarak kesinleşmiştir. Yargılama sürecinde bu dava dosyalarından 12'inde (%16.90) bilirkişi raporları doğrultusunda önce orman sayılmayan yer kararı verilmiş ancak Yargıtay 20. Hukuk Dairesi tarafından bozulan bu ilk mahkeme kararlarından sonra yine bilirkişi raporları doğrultusunda verilen orman sayılan yer hükmü onanmıştır. Geri kalan dava dosyaları (%83.10) ile ilgili teknik bilirkişi görüşleri

doğrultusundaki orman sayılan yer şeklindeki ilk mahkeme kararları Yargıtay 20. Hukuk Dairesince onanmıştır. Bu köye ait davaya konu parsellerin %85.62'si tapu, %8.90'ı vergi kaydı ve %5.48'i zilyetlikle sahiplenilmiş yerlerdir.

Yeşilyurt Köyünde Orman İdaresince dava edilen 21 parselden tevzi tapulu 8 parselin 9,5866 ha olan alanının %2.56'sı için orman sayılmayan ve geri kalanı için de orman sayılan yer olarak verilen ilk mahkeme kararları Yargıtay 20. Hukuk Dairesince onanmıştır. Tapulu 13 parselin 7'si ile ilgili orman sayılan yer (31,3020 ha) ve geri kalan 6 parselin toplam alanının %12.70'i için orman sayılmayan (1,0687 ha) ve %87.30'u için orman sayılan yer (7,3460 ha) hükmü de onanmıştır. Bu dava dosyalarında F kodlu üç kişilik bilirkişi heyeti görev yapmıştır.

F kodlu üç kişilik bilirkişi heyetinin görev yaptığı Sayvan Köyüne ait 55 dava dosyasına konu 55 parselin 21'i için orman sayılan yer (26,1596 ha) ve 34'ü için de *özel orman sayılan* yer (19,9829 ha) şeklindeki ilk mahkeme kararları Yargıtay 20. Hukuk Dairesince onanmıştır. Orman sayılan yer olarak tescili yapılan parsellerin 5'i vergi kayıtlı ve 16'sı belgesi olmayan yerlerdir. Özel orman sayılan yer olarak hüküm verilen ve bu şekilde tapuya tescili yapılan 34 parselin tamamı tevzi tapulu yerlerdir.

Çağlayan Beldesi Güney Mahallesiine ait zilyetlik ve vergi kaydıyla sahipli 60 parselin 58'i ile ilgili orman sayılan ve biri ile ilgili kısmen orman sayılan (0,9600 ha) ve kısmen orman sayılmayan (0.5281 ha) ve biri ile ilgili de orman sayılmayan (0.3165 ha) yer şeklindeki ilk mahkeme kararları Yargıtay 20. Hukuk Dairesince onanmıştır. Bu dava dosyalarında da F kodlu bilirkişi heyeti görev yapmıştır. Bu köydeki davalı parsellerin %45'i vergi kaydı, %5'i zaman aşımı zilyetliği ve %50'si de hem vergi kaydı, hem de zaman aşımı zilyetliği olan yerlerdir. Bu köydeki aşısız kestanelikler tapulu veya tevzi tapulu olmadıklarından, bilirkişi heyeti tarafından özel orman statüsünde değerlendirilememiştir.

Araştırma konusu Trabzon İlinin Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerinin toplam 3319.6 ha olan köy arazilerinin %7,70'i orman idaresi tarafından dava edilmiş ve davaya konu alanların %70,94'ü orman sayılan yer, %7,82'si özel orman sayılan yer ve %21,24'ü orman sayılmayan yer olarak belirlenmiştir. Ancak, orman sayılmayan alanların %97.34'ü kadastro çalışmaları Tapulama Kanununa göre tamamlanmış olan ve ilk mahkeme kararları Yargıtay 7. ve 16. Hukuk Dairelerince onanmış olan Yeşilbük Köyüne ait dava dosyaları ile ilgili parsellere aittir.

Araştırmaya konu köylere ait arazilerin toplam alanları ile eski tarihli topografik harita ve amanjman planı verilerine göre belirlenen orman alanları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Buna göre Çakılca Köyü dışındaki dört köyde 3068,4 ha olan toplam alanın 995,6509 ha'ı (%32,45) eski tarihli topografik haritada orman ve 948,5495 ha'ı (%30,91) da yapraklı ağaç rumuzu ile gösterilmektedir. Çakılca Köyü dışındaki bu dört köyde amanjman planı verilerine göre toplam ormanlık alan 592,5 ha'dır. Bu miktar eski tarihli topografik harita orman olarak gösterilmekte olan alandan 403,1509 ha (%40,49) daha azdır. Bu dört köyde kadastro çalışmalarının tamamlanmasından sonra tapuya tescili yapılan toplam ormanlık alan 433,2792 ha'dır. Bu miktar eski tarihli topografik haritada belirlenen ve amanjman planı verilerinde gösterilen toplam orman alanlarından sırasıyla %56,48 ve %26,87 daha azdır.

Tablo 2. Yeşilbük, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerinde topografik harita ve amanjman planı verilerine göre orman alanları.

Köyler ve Alanları (ha)	Toplam arazi alanları (ha)	Eski Tarihli Top. Har. Göre Orman Durumu (ha)	Meş. Tip. Har. Göre Orman Durumu (ha)	Orman Kad. Tutanak. Orman Durumu (ha)	Arazi Kadastrosu Orman Durumu (ha)
Yeşilbük	397.5	148.9424 (Y.A.) 194.6085 (M.B.-Y.A.) 343.5509 Toplam	7.5	(766 sayılı Yasa)	15.1967
Çakılca	251.2	Belirlenemedi	Belirlenemedi	(766 sayılı Yasa)	60.5414
Yeşilyurt	957.3	169.6323 (Y.A.) 392.0422 (ORM.) 561.6745 Toplam	176.5	57.0 (75 Nolu Or. Kad. Kom.)	52.9652
Sayvan	1242.8	443.4394 (Y.A.) 286.5139 (ORM.) 729.9533 Toplam	262.5	282.0 (75 Nolu Or. Kad. Kom.)	308.1596(D.O) 19.9829 (Ö.O) 328.1425 Top.
Güney	470.8	186.5605 (Y.A.) 3.0696 (Ç.) 119.4167 (F-Ç) 309.0468 Toplam	146.0	"Orman Yok" (74 Nolu Or. Kad. Kom.)	36.9748
Toplam	3319.6	1944.2255	592.5	339.0	493.8206

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizin orman varlığı, orman amanjmanı ve kadastro çalışmalarındaki gelişmeler sonucu 21.188.746 ha olarak açıklanmakta (Anon, 2006), ancak ormanlık alanların niteliğinin değiştirilmesiyle ortaya çıkan kayıpların da önemli miktarlarda olduğu bilinmektedir. Bu tür kayıpların önüne geçebilmek için aranan çözümlerde, oluşturulan yeni düşüncelerde, bu olgu genellikle idari, teknik ve bürokratik açıdan ele alınmış ve yasal düzenlemelerdeki eksiklikler de önemli bir sorun olarak gösterilmiştir (İpek ve ark., 2004).

Özellikle kadastro çalışmalarının tamamlanmasından sonra, ormanlar üzerindeki mülkiyet sorununun çözüleceği, sosyal anlaşmazlıkların giderileceği, her tür ormanlık çalışmasının daha kolay yapılabileceği düşünülürken, çoğu kez tam tersi sonuçlar ortaya çıkmış ve anlaşmazlıklar artmıştır. Sonuçta orman idaresi ile vatandaşlar arasında çeşitli hoşnutsuzluklar doğmuştur. Halkın, kendisinin bildiği bazı arazilerin kadastro çalışmaları ile iyelik değiştirdiğini görmesi, ya kadastro çalışmalarının geciktirilmesi girişimi veya 6831 sayılı yasa kapsamındaki orman kadastro çalışmaları ve 3402 sayılı yasaya göre orman sınırlamaları öncesinde arazilerin niteliğinin değiştirmesi sonuçlarını doğurmuştur. (İpek, 2001). Ayrıca, kadastronun tamamlanmasının ve mahkemeye intikal eden davaların orman idaresi lehine sonuçlanmış olmasının da bu sorunun çözümünde bu haliyle yeterli olmadığını göstermiştir (İpek ve ark., 2005).

Bu çalışmanın sonuçları, araştırma konusu 5 köyde çoğu tapulu ve tevzi tapulu olmak üzere herhangi bir iyelik belgesiyle sahiplenilmiş ormanlık alanların, elinden

alınacağıının kaygısını taşımayan sahiplenen kişiler tarafından orman olarak korunmuş olduğunu ve bu tür arazilerin orman idaresi tarafından dava edilmiş alanların büyük kısmını oluşturduğu ve çoğunun orman sayılan yerler olarak özel mülkiyetten alınarak devlet mülkiyetine geçirilmiş olduğunu göstermektedir.

Geçerli bir mülkiyet belgesi ile sahiplenilmiş arazilerdeki ormanlık alanların niteliği değiştirilmeden orman olarak korunmuş olduğu görülürken, herhangi bir mülkiyet belgesi olmadan sahiplenilmiş çeşitli araziler üzerindeki orman örtüsünün kaldırılarak bu alanların orman sayılmayan yerler olarak şahıslar adına tapuya tescilinin sağlandığı anlaşılmaktadır.

Çakılca Köyü dışındaki dört köyde kadastro çalışmalarının tamamlanmasından sonra tapuya tescili yapılan toplam ormanlık alan 433,2792 ha'dır. Bu miktar eski tarihli topografik haritada belirlenen ve amenajman planı verilerinde gösterilen toplam orman alanlarından sırasıyla %56,48 ve %26,87 daha azdır. Arazi gözlemleriyle de açık bir şekilde tespit edilmiş olan bu farkların özellikle topoğrafik haritada ve amenajman planında orman görünen birçok yerin daha önceden niteliği değiştirilmiş olduğundan kadastro sonucu orman sayılmamasından kaynaklanmakta olduğu (İpek ve ark., 2005) bilinmektedir. Nitekim bu köylerde eski tarihli topografik harita ve orman amenajmanı meşcere tipleri haritasında orman olarak gösterilen toplam 562,3717 ve 151,7808 ha büyüklüğündeki alanlar kadastro öncesi ağırlıkla orman örtüsü ortadan kaldırıldığından herhangi bir davaya dahi konu edilmeden orman alanları dışındaki özel mülkler olarak tapuya tescilleri yapılmıştır.

Diğer yandan, Kadastro çalışmaları süresince 766 sayılı Tapulama Kanununa göre yürütülen kadastro çalışmalarında orman idaresi tarafından dava edilen arazilerle ilgili yargılama sürecinde bilirkişi kararları doğrultusunda ve daha çok geçerli bir mülkiyet belgesine dayalı olarak verilen orman sayılmayan yer şeklindeki ilk mahkeme kararlarının Yargıtay 7. ve 16 Hukuk Dairelerince onanmasına karşın, aynı yerleşim birimlerindeki diğer davalı arazilerle ilgili yargılamada, aynı bilirkişilerin görev yaptığı davalara ait yerel mahkeme kararlarının, Yargıtay 20. Hukuk Dairesince davalı arazilerin 1/25.000 ölçekli eski tarihli memleket haritası ve orman amenajman planları meşcere tipleri haritalarındaki konumlarının bitişik ve komşu parsellerle birlikte değerlendirilmemiş olmasının önemli bir eksiklik olarak görmesinden dolayı onanmadığı görülmüştür. Sonuçta, bu altlıkların kullanıldığı diğer bilirkişi raporları doğrultusunda, başlangıçtaki orman sayılmayan yer şeklindeki yerel mahkeme kararları, yargılama süreci sonunda orman sayılan yer olarak hükme bağlanmıştır. Yargıtay 20. Hukuk Dairesi, dava konusu parsellerin geçmiş durumunun, en eski tarihli orijinal-renkli memleket haritası (topografik harita) ve amenajman planı meşcere tipleri haritası ile aynı ölçekteki kadastro paftasının, bitişik ve yakın parselleri de gösterecek şekilde bilgisayar ortamında birbiri üzerine aplane edilerek net bir renk ve sınır ayırımı sağlayabilecek kadar çok büyütülmesiyle elde edilmiş olan çizimler üzerinde değerlendirilmesini talep etmektedir.

F kodlu üç kişilik bilirkişi heyetinin raporları doğrultusunda, Yeşilyurt Köyünde Orman İdaresince dava edilen tevzi tapulu 8 parselin %2.56'sı için orman sayılmayan ve tapulu 6 parselin toplam alanının %12.70'i için orman sayılmayan yer şeklindeki ilk mahkeme kararları Yargıtay 20. Hukuk Dairesince onanmıştır. Sayvan Köyüne ait davalı 55 parselin 34'ü için *özel orman sayılan* yer şeklindeki ilk mahkeme kararları Yargıtay 20. Hukuk Dairesince onanmıştır. Çağlayan Beldesi Güney Mahallesinde ait zilyetlikle sahipli bir parselin kısmen orman sayılan (0,9600 ha) ve kısmen orman sayılmayan (0.5281 ha) yer şeklindeki ilk mahkeme kararları da Yargıtay 20. Hukuk Dairesince onanmıştır. Bu köydeki aşısız kestanelikler tapulu veya tevzi tapulu olmadıklarından, bu bilirkişi heyeti tarafından özel orman statüsünde değerlendirilememiştir.

Davalı alanlarla ilgili titiz inceleme ve değerlendirmelere, geçerli gerekçelere sahip bilirkişi raporlarına dayandırılan ilk mahkeme kararlarının, orman sayılan veya sayılmayan yer şeklinde bir ayırım yapılmaksızın Yargıtay 20. Hukuk Dairesi tarafından onandığı görülmektedir. Yasadaki tanıma uyacak şekilde, bir yerin orman sayılan yerlerden olup olmadığına karar verilmesi, bu konuda eğitim görmüş Orman Mühendislerinin işi olmaktadır. Hiç kimsenin orman sayılan bir yeri orman sayılmayan yer olarak gösterme hak ve yetkine sahip olmadığı gibi, yasalara göre orman sayılmayan bir yerin herhangi bir nedenle orman sayılan yer olarak gösterilmesinin de hukukla uyuşması mümkün değildir (Eroğlu ve Demirci, 1998). Yargı kararlarında çok önemli bir etkiye sahip olanların bu olguyu çok iyi kavramak ve sağlamak zorunda oldukları gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Önceki yıllarda orman idaresinin kadastro sonuçlarına itirazları genellikle arazilerin filli durumlarına veya yaklaşık olarak belirlenebilen amenajman planı meşcere tipleri haritasındaki konumlarına göre yapılmaktaydı. Kadastro çalışmalarında, kadastrusu yapılan idari birimlere ait çalışma alanlarının ve oluşturulan parsel alanlarının 1/25.000 ölçekli paftalarının oluşturulması ve bu paftaların topografik haritalarla eşleştirilmesi tüm parsel alanlarının gerek eski tarihli memleket haritası ve gerekse de amenajman planı meşcere tipleri haritasındaki konumlarının çok net olarak belirlenmesine olanak sağlamıştır. Bu nedenle, kadastro çalışmalarının 1990'lı yıllardan önce tamamlanmış olduğu davalı arazilerin orman sayılıp sayılmaması ile ilgili olarak teknik anlamda ve buna bağlı olarak da yasal değerlendirmede önemli farklılıkların olduğu görülmektedir. Kadastro çalışmalarının bu tarihten önce veya sonra tamamlanmış olduğu idari birimlerde, örneğin komşu iki köyde, davaya konu edilme ve yargılamada ortaya çıkan sonuçlar arasında önemli farklılıkların olabildiği görülmüştür. Bu tür birebir eşleşmeyen durumlar ya da zıtlıklar, halkın bu uygulama sonuçlarına olan güvenini sarsmıştır.

Araştırmanın yürütüldüğü beş köyde, orman olarak tescil edilen arazilerde, buraların gerçek statülerini kuvvetlendirmeye yönelik herhangi bir ormancılık faaliyeti yapılamamaktadır. Geçerli mülkiyet belgeleri ile kendi iyeliklerinde gördükleri arazilerdeki ormanlık alanların devlet ormanı olarak tescil edilmesi ve sahipsiz veya devlet arazisi olarak bildikleri yerlerdeki ormanların açılarak sahiplenilmesi halk vicdanında meşruluğu benimsenmeyen bir sonuç olarak kalmıştır.

Bu Araştırma kapsamında değerlendirilen kadastro çalışmalarında Mahkeme kararıyla *özel orman* olarak şahıslar adına tapuya tescili yapılmış olan Sayvan Köyüne ait 34 parsel, 4785 sayılı Yasanın birinci madde hükmü dışında tutulmuş olan aynı yasanın 2/B maddesindeki "sahipli aşısız kestane ormanları"dır. Bu sonuç, bölgede yoğun yerleşim alanlarının yer aldığı yükselti kuşağında kestane ormanlarının önemli bir paya sahip olması açısından önemli bir örnek olmuştur. Benzer şekilde diğer sahipli ormanlık alanların özel orman olarak tespiti 4785 sayılı yasaya göre mümkün olamamaktadır. Bu konuda yasal hakkın iadesi yönünde atılacak adımlar, ortaya çıkabilecek yasal düzenlemeler yukarıda işaret edilen eşitsizliklerin ve bunlara bağlı sorunların giderilmesinde çok önemli sonuçlar doğurabilecektir.

Ülkemizde, bir şekilde özel mülkiyetle sahiplenilmiş ve bu nedenle de orman olarak korunmuş olan alanların özel mülkiyette kalmasına izin verecek yasal altlığa sahip olunmamasının, geçmişte olduğu gibi gelecekte de ormanlık alanların zarar görmesinde etkisi yüksek olabilecektir. Yukarıda da değinildiği gibi, genel arazi mülkiyetinin ülkemize mahsus algılama farklılıkları ve uygulama hataları nedeniyle hala güvende olmaması, tapuların orman varlığı ileri sürülerek iptal edilmesi, orman kadastrusu ile arazi kadastrusu arasındaki uyumsuzluk vb. gibi nedenlerle, ülke düzeyinde tam bir kadastro ve mülkiyet

uzlaşmasının sağlanamaması, hukuk devletine olan güveni sarstığı gibi ormanların sürdürülebilirliğini de tehlikeye düşürmektedir (Güneş ve Aydın Coşkun, 2008).

KAYNAKLAR

- Anon, 2006. Türkiye'nin Orman Varlığı, OGM, www.ogm.gov.tr/bilgi/orman_01.htm
- Eroğlu, M. ve Demirci, A., 1998. Orman varlığımızın sürekliliğinde iyelik sorununun önemi ve mevcut uygulamaların çözüm yollarına etkileri. Dođu Karadeniz Bölgesinde Orman Mülkiyet Sorunları Sempozyumu, 8-10 Ekim 1998, Trabzon, Bildiriler Kitabı, 91-99.
- Güneş, Y. ve Aydın Coşkun, A., 2008. Türkiye'de Orman Mülkiyeti ve Kullanım Hakları Çalıştayı, 10 Mart 2008, İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü, İstanbul.
- İpek, A. 2001. Trabzon'un Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerinde mülkiyet sorununun orman alanlarının sürekliliğine etkileri. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Trabzon, 160s.
- İpek, A., Eroğlu, M., Ayaz, H. 2004. Trabzon'un Yeşilbük, Çakılca, Yeşilyurt, Sayvan ve Güney köylerinde mülkiyet sorununun orman alanlarının korunmasına etkileri. Dođu Karadeniz Ormanlık Araştırma Enstitüsü, Araştırma Dergisi, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın No: 231, DKOYA Yayın No: 21, 105-118.
- İpek, A., Eroğlu, M., Ayaz, H. 2005. Dođu Karadeniz Bölgesinde orman kadastro çalışmalarında karşılaşılan yasal ve idari sorunlar. Dođu Karadeniz Ormanlık Araştırma Enstitüsü, Araştırma Dergisi, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın No: 248, DKOYA Yayın No: 25, 91-101.